

Motoriekcircuit

*Lenty van de
Sande-Hoetmer*

Leerkrachten van de onderbouw geven aan dat kinderen niet meer kunnen knippen (en soms dit zelfs niet mogen van hun ouders). De leerkrachten van groep 3 valt het op dat veel kinderen aan het begin van het schooljaar het schrijven motorisch nog niet aankunnen. En leerkrachten uit de hogere groepen zien steeds meer kinderen met een

slechte pengreep, verkeerde zithouding of met veel bewegingsonrust (altijd wiebelen).

In dit artikel wil ik het hebben over het motoriekcircuit, dat op basisschool *Caleidoscoop* al enkele jaren gebruikt wordt om bovenstaande problemen aan te pakken.

De motorische ontwikkeling van het gezonde kind

Baby en peuter

Als een baby geboren wordt, dan kan die direct bewegen. Dit gebeurt veelal vanuit reflexen. (Bijvoorbeeld: de zuigreflex, de huilreflex, de schrikreflex en de grijpreflex.) Als u een vinger tegen de palm van het handje van een baby drukt, dan knijpt die zijn (of haar) handje dicht.

Niet alle reflexen verdwijnen. Maar toch leert een baby veel reflexen te beheersen en komt dan in een volgende fase (de slurffase).

Beide handen bewegen zich in een andere richting. Het ene been strekt zich als het andere been zich buigt. Dat is een kenmerk van slurfmotoriek. Als u een peuter laat bellenblazen, dan kan het gebeuren dat het potje met het sop omgekeerd wordt, als het stokje met de ring naar de mond gebracht wordt.

Kleuter en basisschoolkind

Bij een kleuter ontwikkelt zich de symmetrie. Beide lichaamshelften bewegen spiegelbeeldig van elkaar.

Bij kinderen met «symmetrieresten» zie je vaak dat zij in de ene hand een potlood vast hebben, terwijl de andere hand een vuist is. Dit hoort bij kleuters. Maar als het kind in groep 4 zit, dan wordt dit lastig. Bijvoorbeeld bij het opschuiven van zijn (of haar) schrift.

Of bij het aanwijzen en schrijven tegelijkertijd.

Nu gaat het kind de voorkeurshand ontwikkelen (de lateralisatie). Tijdens het lateraliseren neemt de duim van de voorkeurshand de functie over van de andere hand.

Hierna komt de dominantie. De voorkeurshand kan zelfstandig zijn taak verrichten. De steun- of hulphand heeft zijn eigen taak.

Het motoriekcircuit

Waarom een motoriekcircuit?

Hoe meer wij als team over de motoriek leerden, hoe duidelijker het werd dat steeds meer kinderen met «slurfresten», «symmetrieresten» of zelfs met «reflexen uit de babytijd» te kampen hebben. En dit kan voortduren tot in de hoogste groepen van de basisschool!

Genoemde signalen waren aanleiding om na te denken over mogelijke oplossingen. Natuurlijk lost een motoriekcircuit al deze problemen niet op. Het levert echter wél een bijdrage aan de oplossing.

Kinderen bewegen tegenwoordig minder dan vroeger. Ze lopen dus een achterstand op. En via het motoriekcircuit krijgen ze tijdens de schooluren de kans om iets van deze achterstand in te halen.

In augustus 1997 zijn wij van start gegaan met het motoriekcircuit in groep 3. En in de jaren daarna is het op basisschool *Caleidoscoop* uitgebouwd tot een volledige methode voor en door de hele school.

Welk doel heeft het motoriekcircuit?

De doelen die wij met het motoriekcircuit nastreven, zijn onder andere:

- tegemoetkomen aan de bewegingsbehoefte van de leerlingen;
- het stimuleren van het symmetrisch gebruik van de handen;
- middellijn kruisen*;
- het bevorderen van lateralisatie;
- zelfstandig kunnen leren en kunnen werken;
- plezier hebben in het bezig zijn met de diverse bewegingsonderdelen van deze circuits.

Kortom: plezier hebben in het bezig zijn met lijf en leden. En dat lijf en die leden ook bewust leren kennen en gebruiken.

Elk onderdeel van het circuit heeft wel iets van deze doelen in zich.

* Zie hiervoor het artikel

Over poes en soep en Jos. Een inleiding op de edukinesiologie, van auteur Pieter Wielinga, opgenomen in *Praxisbulletin*, 12de jaargang, nummer 1, september 1994.

Beschrijving van enkele onderdelen van het motoriekcircuit

Ik zal hierna voor elke groep één onderdeel beschrijven. U kunt de benodigde materialen in een doos doen en op die doos een fotokopie van het uit te werken onderdeel plakken.

Bovendien kunt u altijd onderwerpen voor de lagere groepen in de hogere groepen gebruiken. Gebruik echter nooit een onderdeel voor een hogere groep in een lagere groep, omdat de uitdaging er dan van af is als het kind in die hogere groep komt.

KLEUTERS

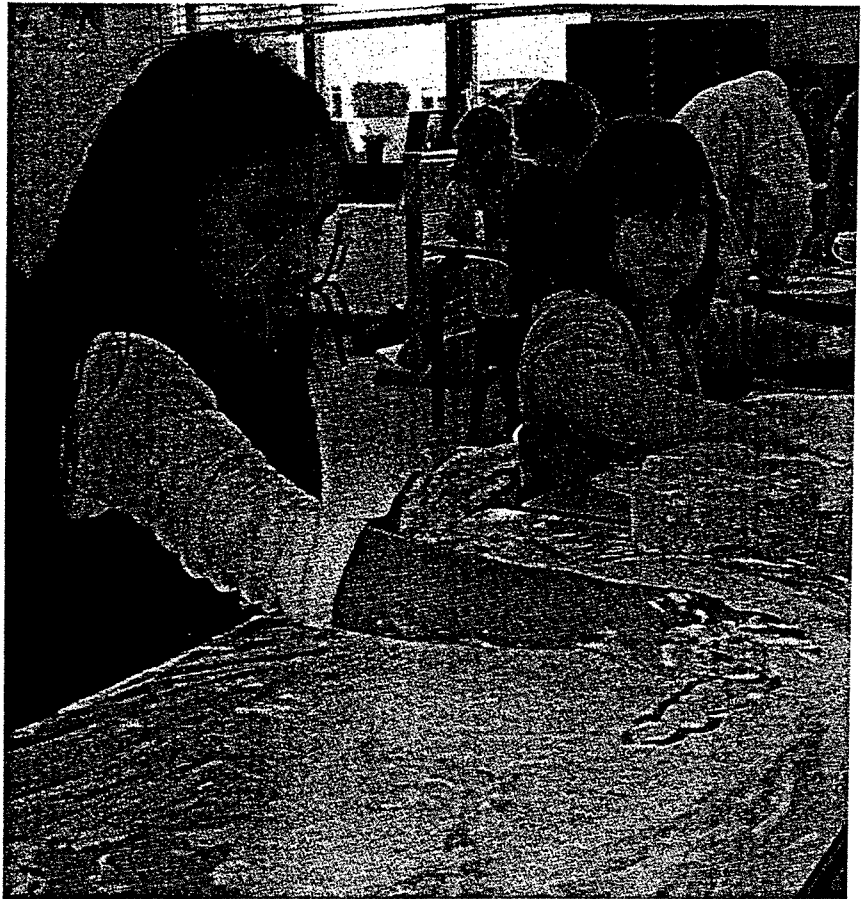
Knijpers

- *Benodigd materiaal*
Knijpers, een doos met een rand (waar de knijpers op passen).
- *Werkwijze*
 - Zet zo veel mogelijk knijpers op de rand van de doos. Je mag het samen doen.
 - Maak een cirkel van knijpers, door ze allemaal aan elkaar vast te maken.
 - Maak een poppetje van aan elkaar vastgemaakte knijpers.
 - Maak een dier van knijpers.
 - Maak een brug van knijpers.
 - Waar kun je in de klas knijpers aan vastmaken? Probeer het eerst te bedenken en ga het daarna uitproberen.

GROEP 3

Schrijfpatronen

- *Benodigd materiaal*
Scheerschuim, één washandje per kind, een handdoek, een tafel (of een raam).
- *Werkwijze*
 - De leerkracht spuit scheerschuim op de tafel (of op het raam).
 - Het kind verdeelt het scheerschuim met twee handen.
 - Schrijf met je vinger een schrijfpatroon in het scheerschuim.
 - Volg het patroon telkens met je vinger.

- Herhaal het patroon met de vingers van je andere hand.
- Bedenk ook andere patronen.
- Doe het ook eens met twee handen tegelijk. Begin in het midden (of juist met de handen wijd uit elkaar).
- Beëindig dit onderdeel door met washandjes de werkplek schoon te vegen.

GROEP 4

Kralenplank

- *Benodigd materiaal*
Kralenplanken, gekleurde elastiekjes.
- *Werkwijze*
 - Door de elastiekjes rond de spijkertjes te doen, kun je mooie figuren maken.
 - Maak met de elastiekjes een huis.
 - Maak met de elastiekjes een bloem.
 - Bedenk nog meer figuren en laat ze aan elkaar zien.

GROEP 5

Tollen

- *Benodigd materiaal*
Eén tol per kind (die je aan kunt zetten tussen duim, wijs- en middelvinger), één vel papier (A4-formaat) per kind.
- *Werkwijze*
 - Oefen het tolleren op het papier.
 - Til het papier op (met de draaiende tol erop!) en leg het papier weer neer.
 - Lukt dit vijf keer achter elkaar, dan mag je doorgaan met de volgende opdracht.
 - *Volgende opdracht.* Als het papier (met de draaiende tol erop) is opgetild, gooi je de tol vijf centimeter omhoog (of nog iets hoger). Doe het wel zo dat je de tol opvangt, terwijl de tol dan doordraait.
 - Als dit tien keer achter elkaar lukt, mag je doorgaan met de volgende opdracht.
 - *Volgende opdracht.* Ga tegenover elkaar staan met de draaiende tol op het papier en gooi de tol over. De tol moet dan door blijven draaien.

GROEP 6

Jongleren

- *Benodigd materiaal*
Kooshballen, jongleerballen.
- *Werkwijze*
 - Probeer met twee kooshballen te jongleren.
 - Als dit lukt, probeer je het met drie kooshballen.
 - Jongleer met twee jongleerballen.
 - Als het heel goed gaat, kun je misschien eens onder je been doorgooien tijdens het jongleren. Of je kunt je tijdens het jongleren eens proberen om te draaien.

GROEP 7

Doolhof

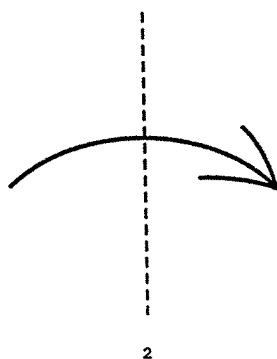
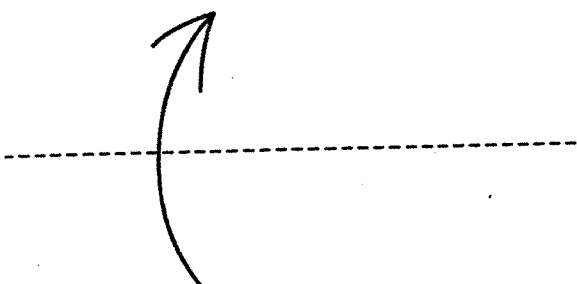
- *Benodigd materiaal*
Blanco papier (A4-formaat), een potlood, een liniaal, een kopieerapparaat.
- *Werkwijze*
 - Teken met potlood een doolhof, waarbij de weggetjes aan beide zijden een lijn hebben.
 - Maak veel kronkelweggetjes met verschillende kruispunten.
 - Rechte stukken teken je langs een liniaal.
 - Trek het doolhof met zwart over.
 - Vraag of jouw doolhof gekopieerd mag worden.
 - Laat andere kinderen jouw doolhof maken.

GROEP 8

Slingers

- *Benodigd materiaal*
Ronde vouwblaadjes, een schaar, lijm, vliegertouw (of ander, dun, sterk touw), een stopnaald (met een groot gat).
- *Werkwijze*
 - Vouw een vouwblaadje dubbel en nog eens dubbel.
 - Pak het gevouwen pakje bij de punt, waar alle vouwen bij elkaar komen.
 - Knip langs de lange (ronde) kant, maar niet tot het eind. (Blijf één centimeter bij het eind vandaan.)
 - Knip dan vanaf de andere kant ook tot één centimeter van het eind. Je krijgt dan een soort zigzaglijn. Ga zo verder tot je nog maar het puntje over hebt.
 - Knip een heel klein puntje van dat puntje af.

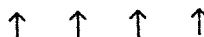

inknippen →

3

- Knip zo meer blaadjes en vouw ze voorzichtig open.
- Plak vier punten van twee blaadjes op elkaar, daar waar de vouwen zijn. Heb je dit twee keer gedaan, dan plak je die in het midden op elkaar.
- Maak zo een heleboel blaadjes tot een lange slinger.
- Rijg door het midden een touwtje. Maak het touwtje iets korter dan de uitgerekte slinger en plak het touwtje goed vast aan de uiteinden.

De onderwerpen

Op deze manier zijn er vele onderwerpen uitgewerkt. Tien voor de kleuters en daarna voor elke groep achtien. Sommige onderdelen volgen op elkaar (zoals vouwen), dat vanaf groep 5 origami heet en elk jaar terugkomt. En het maken van schrijfpatronen in scheerschuim (of in zand), dat door de kleuters en de kinderen in groep 3 gedaan kan worden, wordt in groep 3 uitgebreid met nieuwe patronen.

Nog meer onderwerpen zijn: werken met klei, verfordrachten, knutselwerkjes, gezelschaps- en concentratiespeltjes.

Ook tekenen, schrijven, tollen, kalligraferen en jongleren behoren tot de mogelijkheden. Voor elk wat wils.

Tot slot

Als u zélf onderwerpen wilt uitwerken, dan kan dat natuurlijk ook. In Praxisbulletin, 20ste jaargang, nummer 2 (oktober 2002) staat het artikel *Schrijven in vormen* (1). En in het motoriekcircuit zit de opdracht: *schrijf in het rond*.

Zowel het artikel als de opdracht in het motoriekcircuit gaat over een schrijfvorm. De opdracht in het motoriekcircuit gaat echter niet alleen om het schrijven, maar ook om meten, met een passer werken, knippen en een gedicht of een tekst bedenken.

Wilt u toch meer nadruk op het schrijven leggen, dan kunt u uit het genoemde Praxisbulletin ideeën halen, die zeer bruikbaar zijn om dit onderdeel mee uit te breiden.

Veel succes!

Meer informatie

Voor informatie over het

motoriekcircuit kunt u te

schrijven@ademios.nl

2004, april 2004

